

Міністерство освіти і науки України

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ІНСТИТУТ ТВАРИННИЦТВА І ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Ректор академії, професор

В.І. Аранчій

« _____ » _____ 2015 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

галузь знань 1101 Ветеринарна медицина

напрямок підготовки

6.110101 "ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА" 2015 року набору

ПОЛТАВА 2015

Програму склали: доктор ветеринарних наук, професор Бердник В.П.,
доктор ветеринарних наук, професор Скрипка М.В.,
доктор ветеринарних наук, професор Киричко Б.П.,
доктор ветеринарних наук, професор Євстаф'єва В.О.,
доктор ветеринарних наук, професор Кулинич С.М.,
доктор ветеринарних наук, професор Замазій А.А.,
доктор ветеринарних наук, професор Локес П.І.;
кандидати ветеринарних наук, доценти: Панікар І.І., Передера
Ж.О., Аранчій С.В., Передера С.Б., Панасова Т.Г., Киричко О.В.,
Передера Р.В., Довгопол В.Ф., Шатохін П.П., Супруненко К.В.,
Бердник І.Ю., Конє М.С., Корчан М.І., Щербакова Н.С.,
Мороз О.Г., Клименко О.С.; Лавріненко І.В., Передера О.О.;
старші викладачі: Жерносік І.А., Каришева Л.П.

Програма розглянута, схвалена і рекомендована до друку Науково-методичною радою ФВМ за напрямом підготовки «Ветеринарна медицина»
Протокол № від « » вересня 2015 р.

Відповідальний за випуск: методист факультету ветеринарної
медицини Завора В.М.

Програма навчальної, клінічної і виробничої практики студентів факультету ветеринарної медицини освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр складена з урахуванням "Методичних рекомендацій щодо проведення практики студентів у аграрних вищих навчальних закладах", Закону України "Про ветеринарну медицину", ОКХ та ОПП бакалаврів напряму підготовки 6.110101 «Ветеринарна медицина», кваліфікація 3227 «Молодший лікар ветеринарної медицини», наказу МОН України № 386

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
2. ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	7
3.ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ	8
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ.....	10
5. НАВЧАЛЬНІ ПРАКТИКИ	10
5.1 Навчальна практика з анатомії свійських тварин.....	10
5.1.1. Мета і завдання практики.....	10
5.1.2. Зміст практики.....	10
5.2. Навчальна практика з лікарських рослин	11
5.2.1. Мета і завдання практики.....	11
5.2.2. Зміст практики.....	11
5.3. Навчальна практика з ветеринарно-санітарної гігієни.....	11
5.3.1. Мета і завдання практики.....	11
5.3.2. Зміст практики.....	11
5.4. Навчальна практика з ветеринарної мікробіології та імунології.....	12
5.4.1. Мета і завдання практики.....	12
5.4.2. Зміст практики.....	12
5.5. Навчальна практика з оперативної хірургії, топографічної анатомії та анестезіології.....	12
5.5.1. Мета і завдання практики.....	12
5.5.2. Зміст практики.....	12
5.6. Навчальна практика з ветеринарної вірусології.....	13
5.6.1. Мета і завдання практики.....	13
5.6.2. Зміст практики.....	13
5.7. Навчальна практика з клінічної діагностики хвороб тварин	13
5.7.1. Мета і завдання практики.....	13
5.7.2. Зміст практики.....	14
5.8. Навчальна практика з ветеринарної фармакології.....	14
5.8.1. Мета і завдання практики.....	14
5.8.2. Зміст практики.....	15
5.9. Навчальна клінічна практика з внутрішніх хвороб тварин.....	15
5.9.1. Мета і завдання практики.....	15
5.9.2. Зміст практики.....	15
5.10. Навчальна клінічна практика із загальної та спеціальної хірургії...	16
5.10.1. Мета і завдання практики.....	16
5.10.2. Зміст практики.....	16
5.11. Навчальна клінічна практика з епізоотології та інфекційних хвороб.....	16
5.11.1. Мета і завдання практики.....	16
5.11.2. Зміст практики.....	17
5.12. Навчальна клінічна практика з патологічної анатомії та розтину.....	17
5.12.1. Мета і завдання практики.....	17

5.12.2. Зміст практики.....	17
5.13. Навчальна клінічна практика з практичного акушерства, гінекології і біотехнології відтворення тварин.....	17
5.13.1. Мета і завдання практики.....	17
5.13.2. Зміст практики.....	17
5.14. Навчальна клінічна практика з паразитології та інвазійних хвороб...	18
5.14.1. Мета і завдання практики.....	18
5.14.2. Зміст практики.....	18
5.15. Навчальна клінічна практика з ветеринарно-санітарної експертизи	18
5.15.1. Мета і завдання практики.....	19
5.15.2. Зміст практики.....	19
6. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА	19
6.1. Мета виробничої (переддипломної) практики.....	19
6.2. Порядок ведення щоденника виробничої практики	19
6.3. Порядок складання звіту про виробничу практику	20
7. ДОДАТКИ (1, 2, 3, 4, 5).....	22

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Згідно освітньо-професійної програми підготовки бакалавра (напряму підготовки 6.110101 «Ветеринарна медицина») практична підготовка молодших лікарів ветеринарної медицини передбачає три різновиди практики: навчальну (загально професійну), клінічну і виробничу практики.

Мета навчальної і клінічної практик: підготовка студентів до більш глибокого засвоєння ними теоретичних знань, навчання професійним навичкам, засвоєння технологій сільськогосподарського виробництва. Ці практики проводяться поступово, під час навчання в академії.

Під час цих практик студенти знайомляться з основами сільськогосподарського виробництва, оволодівають практичними навичками по утриманню і годівлі тварин, знайомляться із структурою і організацією ветеринарної служби в господарстві та з проведенням лікувальних і профілактичних заходів, надають допомогу ветеринарній службі у проведенні масових досліджень та обробок тварин. Студенти одержують практичні навички по діагностиці, лікуванню і профілактиці різноманітних захворювань тварин та веденню клінічної документації, засвоюють практичні питання з топографічної анатомії; лікарських рослин; годівлі тварин; основ розведення тварин; ветеринарної санітарії та гігієни; клінічної діагностики; фармакології; оперативної, загальної і спеціальної хірургії; внутрішніх хвороб; мікробіології; вірусології; епізоотології; акушерства і гінекології, паразитології, патологічної анатомії; ветеринарно-санітарної експертизи.

Згідно з метою і задачами навчальної та клінічної практик на кожному курсі є свої особливості.

Навчальні практики

Студенти I курсу виконують завдання з анатомії та ветеринарної санітарії. В умовах господарства (навчальної клініки, віварію) вони проводять функціонально-анатомічні дослідження тварин та на практиці застосовують засоби для проведення ветеринарно-санітарних заходів. Вивчають лікарські рослини, правила їх збору, зберігання та використання.

Студенти II курсу вивчають виконують практичні завдання по ветеринарній мікробіології з правил відбору і транспортування матеріалу для проведення лабораторних досліджень, опрацьовують навички клінічної діагностики захворювань тварин в умовах базових господарств академії.

Студенти III курсу виконують практичні завдання по ветеринарній вірусології і фармакології, засвоюють методи оперативної хірургії, виконують найпростіші операції, опрацьовують методи дослідження і лікування тварин з акушерсько-гінекологічною патологією.

Клінічні практики

Студенти IV курсу в умовах базових господарств, м'ясокомбінату, лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи ринків, регіональної державної лабораторії ветеринарної медицини, обласної державної лікарні ветеринарної медицини та підпорядкованих їй лікарень державної ветеринарної медицини в адміністративних районах області, виконують завдання по епізоотології та інфекційним хворобам, паразитології та інвазійним хворобам, терапії, хірургії, акушерству, ветеринарно-санітарній експертизі, патологічній анатомії, розтину та судовій ветеринарії. Під керівництвом викладачів клінічних кафедр і лікарів ветеринарної медицини господарств та установ державної ветеринарної медицини студент проводить диспансеризацію поголів'я, лікування хворих тварин, масові діагностичні дослідження і профілактичні обробки.

Виробнича практика студентів

Ця практика є одним із важливих етапів у підготовці їх як майбутніх фахівців ветеринарної медицини, організаторів і керівників виробництва. Вона дозволяє студентам ознайомитися з діяльністю лікаря ветеринарної медицини широкого профілю, закріпити теоретичні знання, набути необхідні практичні навички.

На виробничій практиці студент знайомиться із структурою державної і відомчої служби ветеринарної медицини, виробничими функціями, системою забезпечення закладів ветеринарної медицини новітньою технікою, обладнанням, апаратурою, лікувальними та профілактичними засобами, аптечною справою.

Студент бере безпосередню участь у прийомі хворих тварин, постановці діагнозу, надання лікарської допомоги, проведенні планових діагностичних профілактичних та оздоровчих заходів, приймає участь у ліквідації інфекційних та інвазійних хвороб. Під керівництвом лікаря ветеринарної медицини проводить ветеринарно-санітарну експертизу продуктів тваринництва, рослинництва, бджолярства та риболовства. У ветеринарних лабораторіях знайомиться з роботою лікарів ветеринарної медицини - бактеріологів, вірусологів, паразитологів, токсикологів, біохіміків та приймає безпосередню участь у проведенні досліджень патологічного матеріалу, крові, кормів та ін. Здійснює патологоанатомічний розтин трупів, проводить їх утилізацію.

Під час виробничої практики студенти виконують дослідження і збирають матеріали для підготовки звіту, проводять курацію тварин і

оформляють курсові роботи, а також знайомляться із заходами по захисту навколишнього середовища, забезпеченню життєдіяльності на виробництві. Вони набувають досвіду організаційної роботи, спілкування з людьми на виробництві, пропаганді професійних знань.

2. ОBOB'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

При проходженні практики студенти зобов'язані:

- виконати завдання, передбачені програмою практики;
- виконувати вказівки керівника практики, які стосуються професійних питань;
- дотримуватись діючих на підприємствах і в організаціях правил внутрішнього розпорядку та техніки безпеки;
- регулярно вести щоденник виробничої практики;
- пропагувати і впроваджувати в практику найновіші наукові дані, передовий досвід роботи, найновішу техніку і технологію виробництва;
- підбирати клінічний матеріал для поповнення музеїв кафедр;
- приймати участь у громадському житті колективу, виступати з доповідями;
- своєчасно здати щоденник і звіт, захистити його.

У відповідності з кваліфікаційною характеристикою майбутній молодший лікар ветеринарної медицини повинен вміти:

- виявляти причини захворювання тварин;
- ставити діагноз і лікувати тварин з використанням сучасних методів діагностики, проводити ветеринарні заходи і ветеринарно-санітарну експертизу при заготівлі і забої тварин, торгівлі м'ясом і м'ясними продуктами, яйцями, рибою, молоком і іншими сільськогосподарськими продуктами, в тому числі і рослинними, а також експертизу сировини тваринницького походження;
- розробити плани профілактичних, лікувальних, оздоровчих і протиепізоотичних заходів, давати наукове і економічне обґрунтування спеціальних заходів, доцільності застосування тих чи інших способів лікування хворих тварин, складати план-заявки на біопрепарати і медикаменти;
- організувати ветеринарно-санітарний контроль та нагляд за станом місць торгівлі м'ясом і м'ясними продуктами, яйцями, рибою, молоком і іншими сільськогосподарськими продуктами;
- здійснювати ветеринарно-санітарну оцінку, проектування і використання тваринницьких приміщень і об'єктів ветеринарної медицини;
- оцінку якості кормів;
- використовувати сучасну обчислювальну техніку;
- вести ветеринарну документацію;
- ознайомитись із заходами по захисту навколишнього

середовища;

– здійснювати заходи по попередженню виробничого травматизму і професійних захворювань.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Навчальну і клінічну практику студенти проходять у базових господарствах та м'ясокомбінаті, підприємствах первинної переробки тваринної сировини, установах державної ветеринарної медицини області та за її межами.

Керівництво навчальною й клінічною практикою здійснюють викладачі відповідних кафедр.

Виробничу практику студенти проходять у закладах державної ветеринарної медицини, базових господарствах та підприємствах по виготовленню біологічних засобів захисту здоров'я тварин. Керівництво виробничою практикою на місцях здійснюють провідні фахівці – представники приймаючої організації, згідно укладених договорів.

При проходженні практики основною формою організації праці є індивідуальна робота кожного студента під керівництвом досвідченого лікаря ветеринарної медицини - керівника практики. На місцях, керівництво практикою, здійснюють головні лікарі ветеринарної медицини, завідувачі закладами державної ветеринарної медицини, головні лікарі ветеринарної медицини господарств різних форм власності.

Навчально-методичне керівництво практикою здійснюють відповідні кафедри. Вони забезпечують студентів щоденниками практики та методичними рекомендаціями по виконанню завдань практики.

Безпосереднє керівництво викладачів профілюючих кафедр виробничою практикою студентів зводиться до таких робіт:

- інструктаж студентів по програмі практики перед від'їздом на місце проведення;
- періодичні консультації і контроль за ходом практики шляхом виїздів на місце практики не менш двох разів;
- перевірка щоденників і звітів за практику;
- участь у роботі комісії по захисту звітів і щоденників.

Для проходження виробничої практики студенти направляються в колективні господарства, районні та міські лабораторії державної ветеринарної медицини та інші підприємства, заклади і організації.

Студенти разом з керівником складають індивідуальний календарний план практики. В цьому плані повинна бути передбачена робота з різними видами тварин, включаючи птахів, бджіл, риб.

Організація праці студентів в період виробничої практики зводиться до виконання наступних положень:

- студент прибуває на місце практики в термін, що вказаний у відрядному посвідченні і звертається до керівника практики для

- отримання житла, робочого місця, спеціального одягу і т.п.;
- знайомиться з правилами внутрішнього розпорядку, посадовими інструкціями спеціаліста, обов'язки якого він буде виконувати в період практики, отримує інструктаж по техніці безпеки та охороні праці;
 - приступає до виконання програми практики у відповідності з планом.

**Графік проходження
навчальної, клінічної і виробничої практики
(термін навчання 4 роки)**

Назва практики	Курс	Семе стр	Тривалість практики			ECTS	Форма контролю
			Тижн	год	с/р год.		
Види практик							
Анатомія свійських тварин	1	2	1	30	15	1,5	Модульний контроль
Лікарські рослини	1	2	1	30	15	1,5	Модульний контроль
Ветеринарно-санітарна гігієна	1	2	1	30	15	2,25	Модульний контроль
Ветеринарна мікробіологія та імунологія	2	4	1	30	15	1,5	Модульний контроль
Клінічна діагностика хвороб тварин	2	4	1	30	15	1,5	Модульний контроль
Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія	2	4	1	30	15	1,5	Модульний контроль
Ветеринарна вірусологія	2	4	0,5	18	9	0,9	Модульний контроль
Ветеринарна фармакологія	2	4	0,5	12	6	0,6	Модульний контроль
Практичне акушерство, гінекологія і біотехнологія відтворення тварин	3	6	1	30	15	1,5	Модульний контроль
Паразитологія та інвазійні хвороби	3	6	0,5	15	7,5	0,75	Модульний контроль

Внутрішні хвороби тварин	3	6	1,0	30	15	1,5	Модульний контроль
Епізоотологія та інфекційні хвороби	3	6	1,0	30	15	1,5	Модульний контроль
Ветеринарно-санітарна експертиза	3	6	0,5	15	7,5	0,75	Модульний контроль
Патологічна анатомія та розтин	3	6	0,5	15	7,5	0,75	Модульний контроль
Загальна та спеціальна хірургія	3	6	0,5	15	7,5	0,75	Модульний контроль
Виробнича практика	4	8	6	90		3	звіт

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ

Схема оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студента проводиться за шкалою ECTS системою та за національною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. НАВЧАЛЬНІ ПРАКТИКИ

5.1. Навчальна практика з анатомії свійських тварин

5.1.1. Мета і завдання практики: закріплення теоретичних знань і прикладних навичок характеристики анатомічної будови організму сільськогосподарських тварин і птиці. За період навчальної практики студенти повинні отримати знання, уміння та навички із:

-правил підходу, поводження з тваринами: (кінями, свинями, рогатою худобою, собаками, котами) та основними методами їх фіксації;

-визначення топографії окремих органів; судинних стовбурів, їх проекції на шкіру, а також меж ділянок тіла та його порожнини по кісткових, шкірних орієнтирах тіла різних видових і вікових груп свійських тварин;

-визначенню норми розмірів, кольорів, форми і консистенції внутрішніх органів, тканин і оболонок тіла тварин;

-проведенню анатомічного розтину туш та трупів тварин.

5.1.2. Зміст практики. в умовах м'ясокомбінату, бойні, віварію академії і анатомічного музею, на живих тваринах (велика рогата худоба, коні, свині, вівці, пси, птахи), свіжих тушах та трупах студенти одержують необхідні знання та навички з підходу до тварини; визначенню топографії кісток, суглобів, органів, судинно-нервових пучків, окремих судин та нервів, їх проекції на шкіру, а також меж частин та ділянок тіла і черевної порожнини по скелетних і шкірних орієнтирах тіла різних видових вікових груп свійських тварин; визначення норми розмірів, кольорів, будови і консистенції внутрішніх органів, тканин і оболонок тіла тварин; проведення анатомічного розтину трупів.

5.2. Навчальна практика з лікарських рослин

5.2.1. Мета і завдання практики: закріплення теоретичних знань в польових умовах, визначення, збирання та сушіння лікарських та отруйних рослин, що зростають у довколишній природі, виготовлення гербарію, засвоєння способів і методик приготування лікувальних форм і препаратів.

Завдання навчальної практики: навчити студентів уміти знайти і зібрати вивчені рослини; уміти їх висушувати і зберігати лікарські рослини, зібрати гербарій і здати його. У результаті вивчення навчальної дисципліни “Лікарські рослини” студент повинен **знати:** механізм дії рослин кожного з вивчених розділів, **уміти:** приготувати лікарські форми для застосування на практиці, знайти і зібрати виявлені рослини, знати як їх висушити та зберігати.

5.2.2. Зміст практики: провести збирання лікарських рослин, що використовуються при порушеннях серцево-судинної системи, що діють на центральну нервову систему, містять протиспазматичні та регулюючі секрецію залоз речовини. Визначити серед них отруйні рослини. Ознайомитися з препаратами, що виготовляються з рослин даної групи, засвоїти правила виписування рецептів.

Провести збирання лікарських рослин, що стимулюють травлення, мають послаблюючу сечогінну, жовчогінну дію, що містять слизові речовини. стимулюють скорочення мускулатури матки, діють кровоспинно; що використовуються для профілактики і лікування гіпо- і авітамінозів, що мають відхаркувальну дію, що мають в'язучу та протизапальну дію,

Засвоїти значення препаратів з рослинної групи у ветеринарній медицині), приготувати відвари та настої з лікарських рослин (льон польовий, звіробій, ромашка, деревій звичайний, кульбаба лікарська, часник, крушина ламка, бузина чорна, лопух справжній, мучниця звичайна, хвощ

польовий, алтейний корінь та інші).

Провести сушіння зібраних лікарських рослин та виготовити гербарій.

5.3. Навчальна практика з ветеринарно-санітарної гігієни

5.3.1. Мета і завдання практики: закріплення студентами теоретичних знань безпосередньо в умовах господарства з визначення джерел і шляхів забруднення ґрунтів, водоймищ, атмосферного повітря органічними відходами.

5.3.2. Зміст практики: ознайомлення з методами визначення джерел і шляхів забруднення ґрунтів, водоймищ, атмосферного повітря, а також з методами контролю санітарного стану тваринницьких приміщень за допомогою відповідних приладів. Застосування спеціальних засобів ветеринарної медицини для проведення ветеринарно-санітарних заходів в приміщеннях для утримання тварин.

5.4. Навчальна практика з ветеринарної мікробіології та імунології

5.4.1. Мета і завдання практики: оволодіти практичними навичками проведення бактеріологічних, мікробіологічних та серологічних досліджень.

5.4.2. Зміст практики: ознайомлення студентів з вимогами, які висовуються щодо мікробіологічної лабораторії, правил відбору та підготовки патматеріалу для проведення бактеріологічних досліджень, відпрацювання методів проведення серологічних досліджень з метою встановлення діагнозу.

Вивчення техніки безпеки і правил відбору патологічного матеріалу, його консервування, упаковки, транспортування, оформлення супроводжуючих документів.

Виготовлення мазків із патологічного матеріалу, їх фарбування та вивчення під мікроскопом для встановлення попереднього діагнозу.

Відпрацювання практичних навичок культивування мікроорганізмів на різноманітних поживних середовищах, вивчення характеру росту на поживних середовищах для постановки заключного діагнозу.

Вивчення методів постановки біопроби, методів зараження лабораторних тварин. Проведення мікробіологічного дослідження патологічного матеріалу.

Відпрацювання навичок постановки реакцій РА, мікро аглютинації та лізису. Титрування комплементу та гемолізіну для РЗК і РДЗК.

Ставлення реакції зв'язування комплементу і проведення РІД, які використовують для діагностики інфекційних хвороб.

5.5. Навчальна практика з оперативної хірургії, топографічної анатомії та анестезіології

5.5.1. Мета і завдання практики: закріпити теоретичні знання і набути практичні навички підготовки тварин до операції, виконання простих хірургічних операцій і післяопераційного нагляду за тваринами.

5.5.2. Зміст практики: опрацювання способів поводження з тваринами, їх фіксації стоячи і лежачи (велика рогата худоба, коні, свині, собаки) та їх фіксація і знеболення при проведенні хірургічних операцій. Ознайомлення з хірургічним обладнанням, інструментами, а також медикаментами та перев'язними засобами. Виконання методів профілактики хірургічної інфекції. Підготовка рук, операційного поля, інструментарії для операцій, масових обробок тварин. Проведення різних видів ін'єкцій.

Оволодіти механічними засобами тимчасової та постійної зупинки кровотечі. Опрацювання техніки накладання пов'язок клейових, з бинтів, гіпсових, каркасних. Проведення новокаїнових блокад різних ланцюгів симпатичної нервової системи, а також сакральної епідуральної анестезії, знеболювання пальця у великої рогатої худоби і пеніса у бугая. Володіти способами упередження росту рогів і каудотомії у телят, декорнуації дорослої рогатої худоби. Проводити плевроцентез, руменоцентез, цекоцентез, цистоцентез. Виконання кастрації самців і оваріоектомії продуктивних тварин. Профілактика можливих ускладнень після кастрації самців і самок.

5.6. Навчальна практика з ветеринарної вірусології

5.6.1. Мета і завдання практики: оволодіти практичними навичками вірусологічних досліджень. Ознайомитися з вимогами, які висуваються щодо вірусологічної лабораторії, правил відбору та підготовки патологічного матеріалу для досліджень, провести вірусологічні дослідження з метою встановлення діагнозу.

5.6.2. Зміст практики: ознайомлення з обласною лабораторією ветеринарної медицини та призначенням вірусологічного відділу в її складі. Вивчення техніки безпеки, особливостей одержання і транспортування патологічного матеріалу для вірусологічних досліджень, особливостей оформлення документації.

Приготування вірусмістимого матеріалу та зараження лабораторних тварин і курячих ембріонів. Приготування первинно-трипсинізованих культур клітин, вивчення під мікроскопом різних видів ЦПД.

Титрування вірусів. Вираження титрів вірусу у летальних та інфекційних дозах. Серологічна діагностика. Становлення реакцій гемаглютинацій, РЗГА, дифузної преципітації та нейтралізації. Ставлення реакції зв'язування комплементу та її особливості при типуванні вірусу ящуру.

Експрес діагностика при вірусних хворобах тварин.

5.7. Навчальна практика з клінічної діагностики хвороб тварин

5.7.1. Мета і завдання практики: закріпити теоретичні знання та набути практичні навички по методам клінічного, лабораторного та інструментального дослідження хворих тварин з метою встановлення діагнозу.

В господарстві у перший день практики, після проведення інструктажу з техніки безпеки і роз'яснення щодо підготовки матеріалів звітності, по закінченні практики (подається інформаційний лист про виконання одержаних під час практики завдань), студенти (4-5 в бригаді) під контролем і за безпосередньої участі викладача відпрацьовують методи фіксації різних видів тварин та основних (загальноприйнятих) методів їх дослідження: огляду, пальпації, перкусії, аускультатії і термометрії.

На другий день практики студенти проводять клінічне обстеження корів, телят, свиней. Третій день практики – Освоювання техніки взяття крові, сечі та фекалій у тварин. Відпрацювання спеціальних методів дослідження тварин: зондування рубця у телят, стравоходу, рубця і сітки у великої рогатої худоби.

На четвертий день практики студенти відпрацьовують методи лабораторного дослідження крові, вмісту рубця.

П'ятого дня практики студенти відпрацьовують методів лабораторного дослідження сироватки крові та аналізують результати лабораторних досліджень, оформляють інформаційний лист за матеріалами навчальної практики.

Після проходження навчальної практики з дисципліни “Клінічна діагностика хвороб тварин” студенти повинні:

- уміти правильно поводитись з тваринами та фіксувати їх;
- здійснювати клінічне дослідження тварин із застосуванням основних та додаткових методів дослідження;
- знати послідовність загального дослідження тварин;
- уміти правильно відбирати проби крові, сечі, молока, фекалій та здійснювати їх дослідження;
- уміти аналізувати отримані дані, які одержані в період проходження практики.

По закінченні навчальної практики студенти звітують перед викладачами і подають інформаційні листи про виконання завдань практики.

5.7.2. Зміст практики: відпрацювання методів фіксації різних видів тварин та основних (загально клінічних) методів їх дослідження. Реєстрація, збирання анамнезу і визначення габітусу хворих тварин. Проведення клінічного дослідження різних видів сільськогосподарських тварин, оволодіння технікою дослідження функціонального стану серцево-судинної системи, системи дихання, органів травлення, сечової і нервової систем, технікою відбору проб крові, сечі, вмістимого рубця і інших біологічних субстратів, методами дослідження крові, сечі, фекалій тварин. Проведення рентгенологічного дослідження хворих тварин. Дати діагностичну оцінку результатам дослідження.

5.8. Навчальна практика з ветеринарної фармакології

5.8.1. Мета і завдання практики: закріпити теоретичні знання по впливу фармакологічних препаратів на тварин. Засвоїти техніку застосування

препаратів. **Завдання** навчальної практики: вміти виписувати рецепти на офіціальні та магістральні лікарські форми; правильно підбирати дозу та визначати періодичність введення ліків; застосовувати лікарські засоби різним видам тварин; визначати терапевтичну ефективність застосування лікарських засобів; призначати антидотну терапію в разі отруєння лікарськими засобами; виготовляти прості та складні лікарські форми.

5.8.2. Зміст практики: засвоєння правил роботи в аптеці, ознайомлення з її будовою, обладнанням, правилами зберігання лікарських засобів та їх видачі. Знайомство з аптечною документацією.

Приготування лікарських форм і засвоєння техніки їх використання. Вивчення загальних особливостей фармакодинаміки та біотрансформації лікарських препаратів та їх вплив на окремі системи і органи сільськогосподарських тварин.

5.9. Навчальна клінічна практика з внутрішніх хвороб тварин

5.9.1. Мета і завдання практики: закріпити теоретичні знання і придбати практичні навички з діагностики, лікування і профілактики внутрішніх захворювань. **Завдання** навчальної практики: на основі даних анамнезу, умов утримання, годівлі і експлуатації тварин, знання етіології та патогенезу хвороб, враховуючи видові, порідні та індивідуальні особливості тварин, застосовуючи способи фізіо-, дієто- і фармакотерапії студент повинен уміти:

- правильно досліджувати тварин із застосуванням загальних і інструментальних методів;
- отримувати у тварин біологічні рідини та тканини для клінічного дослідження;
- виявляти симптоми хвороб тварин;
- професійно грамотно заповнювати історію хвороби та додатки до неї;
- робити кваліфікований висновок за результатами дослідження;
- проводити диспансеризацію тварин;
- правильно і раціонально фіксувати тварин при проведенні клінічного дослідження та отриманні матеріалу для лабораторного аналізу;
- проводити дослідження тварин із застосуванням сучасних діагностичних приладів - ендоскопів, ультразвукових установок, електрокардіографів та інших, робити висновок за результатами дослідження

5.9.2. Зміст практики: в умовах дослідних господарств, м'ясокомбінату, лабораторії і клініки кафедри провести диспансеризацію великої рогатої худоби, придбати навички постановки діагнозу, лікування тварин і профілактики захворювань, відпрацювати прийоми і методи терапевтичної техніки, лабораторного дослідження біологічних субстратів (крові, сечі, тощо). Провести профілактичні обробки тварин (телят, свиней).

Засвоїти методи загальної терапії (дієтотерапія, фармакотерапія,

фізіотерапія). Скласти план заходів по загальній профілактиці внутрішніх захворювань тварин.

5.10. Навчальна клінічна практика із загальної та спеціальної хірургії

5.10.1. Мета і завдання практики: закріплення теоретичних знань та придбання навичок з організації і проведення хірургічної роботи в господарстві.

5.10.2. Зміст практики: студент опрацьовує хірургічну диспансеризацію у продуктивному тваринництві. Всі тварини, що визначені з хірургічними процесами, беруться на облік і забезпечуються необхідним лікуванням. Залежно від області ураження призначити і провести відповідне хірургічне лікування тварин.

1. В області голови: лицева частина голови і білявушна область (хірургічне лікування гайморитів, травм м'язової та кісткової тканини, оперативні та консервативні способи лікування актіномікозу, гнійних форм отиту та ін.); ротова порожнина (дослідження ротової порожнини, лікування виразкового стоматиту, операція при одонтогенному остеомієліті та ін.).
2. В області потилиці та шиї: лікування бурситів потилиці, консервативні та оперативні способи лікування флебитів, відкритих і закритих травм та ін.
3. В області грудей, холки та спини: засвоєння методів патогенетичної терапії в торакальній хірургії, лікування травм поверхневої та глибокої структури холки і спини, діагностика і лікування травм хребта, лікування саден, потертостей та ін.
4. В абдомінальній хірургії: лікування проникаючих і непроникаючих ран черевної стінки, оперативні та консервативні способи лікування перитонитів, герніотомія, допомога при травмах і випадінні прямої кишки, патогенетична терапія в абдомінальній хірургії.
5. Діагностика і прийоми лікування в андрології: лікування ускладнень після кастрацій, оперативне видалення новоутворень на статевому члені, лікування поститів, фімозу, парафімозу та ін.
6. При захворюванні кінцівок: лікування артритів, тендовагінітів, захворювань дистальної частини кінцівки, діагностика і лікування парезів і паралічів, діагностика травм кісток грудної і тазової кінцівок, лікування флегмонозних процесів в області стегна, передпліччя та ін.

Після закінчення практики студент складає звіт про виявлені хірургічні захворювання, виконує лікування і одночасно подає план профілактики травматизму по конкретному господарству (фермі).

5.11. Навчальна клінічна практика з епізоотології та інфекційних хвороб

5.11.1. Мета і завдання практики: практично засвоїти елементи теоретичного курсу загальної і спеціальної епізоотології в обсязі матеріалу, що вивчався в останніх семестрах.

5.11.2. Зміст практики: проведення епізоотологічного обстеження господарства. Алергічне дослідження тварин на туберкульоз, бруцельоз, сап. Відбір проб крові для серологічного дослідження на бруцельоз, лептоспіроз, лейкоз; для гематологічного дослідження на лейкоз. Щеплення тварин проти сибірки, емкару, бешихи свиней, сальмонельозу, колібактеріозу та інших інфекційних тварин. Відбір та консервування матеріалу для бактеріологічного і вірусологічного дослідження. Відпрацювання елементів дезінфекції - зволоження об'єкту, механічна очистка, дезінфекція.

Оформлення документації: актів епізоотологічного обстеження господарства, профілактичних щеплень, алергічних досліджень, дезінфекції і списання дезінфікуючих речовин, супроводжувальної документації.

5.12. Навчальна клінічна практика з патологічної анатомії та розтину

5.12.1. Мета і завдання практики: в умовах обласної лабораторії ветеринарної медицини закріпити теоретичні знання по курсу патологічної анатомії, придбати навички патологоанатомічної діагностики; навчитись проводити патологоанатомічний розтин трупів різних видів тварин і птахів і оформити документи розтину; ознайомитись з умовами утилізації та знешкодження трупів.

5.12.2. Зміст практики: вивчити методи, порядок і техніку розтину трупів ссавців і птахів; відбирання і фіксування патологічного матеріалу для лабораторних досліджень (бактеріологічних, вірусологічних, хіміко-токсикологічних, гістологічних та інших); визначення і опису характеру патологічних процесів в органах і тканинах на підставі макроскопічних змін; оформлення документів розтину (протокол розтину) і супровідної на лабораторне дослідження патологічного матеріалу; техніку безпеки і охорони навколишнього середовища при розтині трупів; способи знищення і знешкодження трупного матеріалу.

Підсумки роботи узагальнюються в таблиці по такій формі:

Нозологічний діагноз	Кількість проведених розтинів трупів тварин					
	Коні	ВРХ	Свині	Вівці Кози	Птахи	Інші Тварини
1	2	3	4	5	6	7

На кафедрі обов'язково доставляють один-два органи, чи їх частини (з цікавими патологічними змінами), зафіксованими в формаліно-соляній суміші або в 10 %-му розчині формаліну.

5.13. Навчальна клінічна практика з практичного акушерства, гінекології і біотехнології відтворення тварин

5.13.1. Мета і завдання практики: Набуття студентами навичок

використання різних методів дослідження і лікування тварин з акушерсько-гінекологічною патологією, відпрацювання методів і прийомів біотехнології розмноження тварин.

5.13.2. Зміст практики: Відпрацювання методів акушерсько-гінекологічних досліджень самок с.-г. тварин, діагностики гінекологічних захворювань, методів патогенетичної терапії акушерсько-гінекологічних захворювань, способів введення сперми при штучному осіменінні самок с.-г. тварин. В умовах МТФ навчально-дослідного господарства провести акушерсько-гінекологічну диспансеризацію череди великої рогатої худоби, діагностику вагітності клінічними методами, діагностику і терапію маститів, в т.ч. і прихованих, дисфункцій яєчників, післяродових захворювань. Надати допомогу породіллі і новонародженому.

5.14. Навчальна клінічна практика з паразитології та інвазійних хвороб

5.14.1. Мета і завдання практики: в умовах обласної лабораторії державної ветеринарної медицини міського управління ветеринарної медицини, приватних клінік, м'ясокомбінату та лабораторії кафедри засвоїти навички по життєвій і посмертній діагностиці інвазійних хвороб і виконанню лікувально-профілактичних заходів при них. Учбово-клінічна практика з паразитології та інвазійних хвороб тварин передбачає закріплення безпосередньо в умовах виробництва теоретичного матеріалу, набуття студентами практичних навичок з планування і організації проведення лікувально-профілактичних заходів, діагностичних досліджень. Ознайомлення з епізоотичною ситуацією в області. При безпосередній участі у проведенні гельмінтологічного дослідження на базі м'ясокомбінату зібрати і законсервувати 3-4 види паразитів.

Керівник практики звертає увагу студентів на необхідність бути обережними при проведенні діагностичних досліджень, гельмінтологічному розтину тварин, дегельмінтизації тварин та дезінвазії об'єктів навколишнього середовища.

Кожний студент повинен засвоїти в період учбово-клінічної практики правила поведінки з тваринами та їх фіксації, а також дотримання техніки безпеки при використанні антгельмінтиків, інсектицидів, акарицидів і засобів дезінвазії.

5.14.2. Зміст практики: ознайомитися з епізоотичною ситуацією по інвазійним хворобам тварин на території Полтавської області та господарства різної форми власності. Провести дослідження тварин методами життєвої та посмертної діагностики. При виявленні збудників інвазійних хвороб провести диференціацію їх до виду з визначенням екстенсивності та інтенсивності інвазії. Розробити плани лікувально-профілактичних заходів по оздоровленню господарства.

5.15. Навчальна клінічна практика з ветеринарно-санітарної експертизи

5.15.1. Мета і завдання практики: у виробничих умовах закріпити теоретичні знання і придбати практичні навички з ветеринарно-санітарної експертизи харчових продуктів та сировини тваринного і рослинного походження.

5.15.2. Зміст практики: засвоїти методики і техніку ветеринарно-санітарної експертизи туш і органів клінічно здорових і вимушено забитих тварин; опрацювати методики контролю якості харчових продуктів (м'яса, м'ясопродуктів, молока, молочних продуктів, риби, продуктів рослинного походження); прийняти участь у здачі тварин на забій, а також у перед забійному їх обстеженні; навчитись оформляти відповідну документацію з ветеринарно-санітарної експертизи та якості продукції тваринного походження, харчових рослинних продуктів, що реалізуються на продовольчих ринках; опрацювати ведення документації із державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання з виробництва, переробки, зберігання та обігу харчових і технічних продуктів тваринного походження і кормів.

6. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

6.1. Мета виробничої (переддипломної) практики

Метою виробничої переддипломної практики є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок, ознайомлення безпосередньо в установі, організації, на підприємстві з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва, відпрацювання вмінь і навичок з робітничої професії та спеціальності, а також збір матеріалу для виконання дипломних, курсових робіт за передбаченим навчальним планом.

6.2. Порядок ведення щоденника виробничої практики

Головним документом по обліку роботи студентів на виробничій практиці є щоденник. Титульна сторінка і зміст його приведені у додатках № 1 та № 2.

Студенти ведуть щоденник кожного дня протягом усього періоду практики. Записи в ньому повинні бути короткими і відображати основні положення виконаної роботи.

При веденні щоденника слід керуватись такими положеннями:

1. При первинному прийомі хворого і наданні йому лікувальної допомоги в графі 4 щоденника записують вид тварин, інвентарний номер чи кличку, вік. У графі 5 - найбільш інформативні анамнестичні дані,

температуру тіла, частоту пульсу і дихання, скорочення рубця (для жуйних з 3-4 місячного віку), характерні ознаки хвороби. У графі 7 – проведене лікування, рекомендації по дієті, профілактичних заходах, умови утримання.

2. Якщо лікування проводиться декілька днів, то на це вказують в записах. Лікарські препарати виписують у рецептурній формі.

3. При прийомі декількох тварин з однаковим діагнозом дані клінічних обстежень записують по кожній тварині. Рецепти виписують на одну тварину, з вказівкою про ідентичність лікування всієї груп.

4. При повторному прийомі однієї і тієї ж тварини, чи групи, нову записують їх клінічні ознаки Що стосується лікування, то про нього роблять посилання на попередню дату, а у графі 2 проставляють номер первинного запису.

5. Якщо в лікуванні є зміни, доповнення, то про це також роблять відповідний запис.

6. Результати диспансеризації по внутрішніх незаразних хворобах, акушерсько-гінекологічній і хірургічній патології записують у формі узагальнених даних.

7. Протиепізоотичні заходи (діагностичні дослідження, запобіжне щеплення, дегельмінтизації і т.п.) записують у формі акту, де вказують вид тварин, кількість скоту і птахів, що піддавались обробці, характеристику використаних речовин і препаратів, їх дози, кратність введення і т. ін.

8. Роботу по патологічній анатомії реєструють, як короткий протокол розтину (вид, номер, вік тварини, патологоанатомічний діагноз, підсумки).

9. Результати ветсанекспертизи продуктів тваринництва записують по формі відповідних журналів, прийнятих у закладах ветеринарної медицини.

10. При реєстрації роботи у ветеринарних лабораторіях по дослідженню крові, патматеріалу, кормів тощо – записують її характер у відповідності з прийнятими формами.

11. Записи в щоденнику з інших учбових дисциплін роблять згідно вказівок при проведенні інструктажу. Щоденник перевіряється і завіряється один раз на тиждень керівником практики, а в кінці підписується студентом, керівником і скріплюється печаткою.

6.3. Порядок складання звіту про виробничу практику

Підсумки практики треба привести в вигляді звіту. В ньому в короткій формі студент дає аналіз виконаної роботи з висновками і пропозиціями.

Вихідним матеріалом для складання звіту служать записи в щоденнику, а також копії актів експертиз, протоколів, фотографії і т.п.

Загальний об'єм звіту повинен складати до 35-40 сторінок рукописного тексту.

Звіт розпочинається із змісту і має наступні розділи:

1. Вступ.
2. Внутрішні хвороби тварин.

3. Токсикологія.
4. Хірургія.
5. Акушерство, гінекологія і біотехніка розмноження с.г. тварин.
6. Епізоотологія та інфекційні хвороби.
7. Паразитологія та інвазійні хвороби.
8. Патологічна анатомія, розтин ті судова ветеринарія.
9. Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів тваринництва.
10. Організація і економіка ветеринарної справи.
11. Підсумки.
12. Пропозиції.
13. Додатки.

У вступній частині студент дає коротку характеристику місця проходження практики.

У розділах, вказаних вище, студент узагальнює матеріали по дисциплінах і представляє підсумкові дані як у вигляді тексту, так і в таблицях. В підсумках дається оцінка місцю проходження практики, її організації, керівництву. Пропозиції повинні бути короткими, як такі, що витікають із умов підприємств ветеринарної медицини, радгоспів, колгоспів, фермерських господарств та ін.

У додатках студент вміщує копії актів експертиз, малюнки, схеми, фотографії і т.п. Кількість їх повинна бути поміною з тим, щоб не перевантажувати звіт матеріалами, що не мають особливого значення.

Текст звіту повинен бути чітким, акуратно написаним від руки чи надрукованим на машинці, з обов'язковими полями, виділенням розділів, підрозділів, абзаців. Сторінки звіту повинні бути зшиті і пронумеровані.

Звіт, як і щоденник, перевіряє керівник практики на місці, підписує і завіряє печаткою. До звіту додається характеристика студента, підписана керівником практики і скріплена печаткою.

Захист проводиться протягом 15 днів після закінчення практики в комісії, до складу якої входять керівники практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в залікову книжку студента за підписом членів комісії.

Оцінка за практику студента враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю.

Студент, який отримав негативну оцінку по практиці в комісії, відраховується з академії.

1 сторінка

(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК

(вид і назва практики)

студента

(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, факультет,
відділення _____

Кафедра, циклова комісія

освітньо-кваліфікаційний рівень _____

напрямок підготовки _____

спеціальність _____

(назва)

_____ курс, група _____

2 сторінка

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
Підприємства, організації, установи “ ____ ” _____ 20__
року

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Робочі записи під час практики у щоденнику

№ запису		Дата	Власник тварини і його адреса	Вид, стать, порода, вік тварини, інвентарний №	Анамнез, клінічні ознаки захворювання, температура, пульс, дихання	Діагноз	Лікування (рецепти, діста тощо)	Наслідки лікування
первинного	первинного при повторному прийомі							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1		16.02.2011	ДП ДГ Ювілейне або Кот В.С. с. Гути ... району, ... області	Корова, українська чорноряба, 4 роки, інв..№ 567	Із слів доярки (власника) стало відомо, що корову перевели з родильного відділення 15 лютого. Під час моціону вона була травмована. Останні дні доїння корови ускладнилося, в наслідок болючості лівої передньої чверті вим'я. Дослідженнями встановлено: загальний стан тварини задовільний, Т – 39,7; П – 64; Д – 28. Апетит і жуйка збережені. Природні відправлення в межах норми. Ліва передня чверть молочної залози збільшена, ущільнена, болюча, гаряча. На передній поверхні чверті обмежена флюктуюча пухлина.	Абсцес вим'я Abscessus uberis	Корова переведена на лікування у ветеринарний блок. Операційне поле підготовлене по загальним правилам хірургії. Фіксація у станку Виноградова Знеболення: проводникова блокада нервів по Башкірову. <i>Далі хід операції та проведення інших маніпуляцій та післяопераційний догляд.</i>	Призначено повторний прийом на 17.02.2001

Додаток 3
Форма № Н-7.04

Кутовий штамп
(підприємства,
організації, установи)

Надсилається у вищий навчальний заклад
не пізніше як через три дні після прибуття
студента на підприємство (організацію, установу)
/початку практики/

ПОВІДОМЛЕННЯ

студент _____
(повне найменування вищого навчального закладу)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (курс, інститут, факультет (відділення), напрям підготовки (спеціальність))
прибув „_____” _____ 20__ року до _____
(назва підприємства, організації, установи)

і приступив до практики. Наказом по підприємству (організації, установі) від
„_____” _____ 20__ року № _____ студент _____
зарахований на посаду _____
(штатну, дублером, штатну роботу, практикантом)

_____ (штатні посади назвати конкретно)
Керівником практики від підприємства (організації, установи) призначено

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)
Керівник підприємства (організації, установи)

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)
Печатка (підприємства, _____ “_____” _____ 20__ року
організації, установи)

Керівник практики від вищого навчального закладу

_____ (назва кафедри, циклової комісії)

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)
“_____” _____ 20__ року

Примітки:

1. Форма засвідчує прибуття студента на практику згідно з направленням. Вказується посада, на яку призначений студент, та керівник практики відповідно до наказу підприємства, установи, організації.
2. Формат бланка А5 (148×210 мм), 1 сторінка.

Додаток 4
Зразок оформлення зведеної таблиці

Зведення _____
(роботи, виконані студентом під час практики)

№ п/п	Види роботи	Кількість
1	2	3
1	Проведено клінічний огляд	
2	Диспансеризовано	
3	Прийнято хворих тварин (всього), в тому числі: а) з незаразними хворобами б) з гінекологічними в) з хірургічними г) з інфекційними д) з інвазійними	
4	Проведено діагностичних досліджень (всього), в тому числі: а) алергічних б) серологічних в) бактеріологічних г) паразитологічних д) патологоанатомічних (розтин трупів)	
5.	Проведена ветсанекспертиза: а) м'яса б) молока в) яєць та інших продуктів харчування	
6.	Взято проб крові	
7.	Щеплено	
8.	Дегельмінтизовано	
9.	Оброблено проти кліщів	
10.	Оброблено проти гемоспоридіозів та ін. інвазійних хвороб	
11.	Проведено штучне запліднення тварин	
12.	Досліджено на вагітність тварин	
13.	Надана акушерська допомога	
14.	Виконано хірургічних операцій	
15.	Зроблено профілактичних обробок проти незаразних хвороб	
16.	Виконано інші види робіт	